Ljiljana Vugrinec

Narodne knjižnice i bibliobusi u Koprivničko-križevačkoj županiji 1996. – 2026.

KLJUČNE RIJEČI:
Županijska matična služba, županijska mreža knjižnica, narodne knjižnice, bibliobusi, Koprivnica, Koprivničko-križevačka županija

Županijska matična razvojna služba za narodne i školske knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji već tri desetljeća djeluje u okviru Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica i sustavno se bavi izgradnjom županijske knjižnične mreže. Planskim djelovanjem u Županiji je tijekom tog vremena ostvaren obuhvat svih jedinica lokalne samouprave temeljnim uslugama narodne knjižnice ili bibliobusa. U radu je iznesen osvrt na razvoj županijske mreže narodnih knjižnica u posljednjih 30 godina, s naglaskom na usporedbu početnog nacrta mreže iz 1990-ih godina i ostvarenih rezultata do danas. Prezentirano je aktualno stanje narodnih knjižnica i bibliobusa u Županiji te uspoređeno sa Zakonom i Standardima. Opisani su i prvi rezultati analize zadovoljstva korisnika uslugama narodnih knjižnica i bibliobusa u Županiji, dobiveni istraživanjem provedenim 2026. godine, te dane moguće smjernice i perspektive daljnjeg razvoja županijske mreže narodnih knjižnica. Rad uključuje i autoričine osobne uvide u teoriju i praksu rada narodnih knjižnica i bibliobusa te sintezu iskustava i znanja stečenih neposrednim dugogodišnjim radom i suradnjom s brojnim knjižnicama, knjižničarima i korisnicima.

1. Uvod

Djelovanje Županijske matične razvojne službe za narodne i školske knjižnice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica nastavlja se na tradiciju ove Knjižnice koja još od 60-ih godina[1] 20. stoljeća, kao središnja lokalna knjižnica, pruža stručnu pomoć i brine o razvoju knjižnične mreže na području oko grada Koprivnice, ali i šire.[2] Općinska matična služba, kao posebna organizacijska jedinica koprivničke Knjižnice, osnovana je 1985. godine[3], a deset godina kasnije Knjižnica i čitaonica „Fran Galović" Koprivnica dobiva status županijske matične knjižnice te postaje nadležna za brigu o razvoju knjižnične djelatnosti u narodnim i školskim knjižnicama Koprivničko-križevačke županije. Godine 1996. uspostavljeno je i novo radno mjesto voditelja

1 LOBOREC, Božena; FELETAR, Dragutin: *Bibliotekarstvo u općini Koprivnica*. // Podravski zbornik 12/1986, (ur. Franjo Horvatić) Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1986., 94–95.
2 SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana: *Uz 150 godina knjižničarstva u Koprivnici (1845–1996).* // Podravski zbornik 22/1996 (ur. Hrvoje Petrić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1996., 100.
3 VUGRINEC, Ljiljana: *Županijska matična služba Knjižnice i čitaonica „Fran Galović" Koprivnica.* // Podravski zbornik 38/2012 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2012., 173.

Matične službe, čime praktično počinje njezino tridesetogodišnje djelovanje u današnjem obliku.[4] Od tada razvoj županijske knjižnične mreže narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji, započet sredinom 90-ih godina, možemo podijeliti u tri ključne etape. Prvo razdoblje, 1995. – 2000., otpočelo je osnivanjem Županijske matične službe i izradom analize stanja te dugoročnog plana razvoja mreže. U drugom razdoblju, 2000. – 2015., odvijao se najintenzivniji razvoj mreže: osamostaljivanjem dviju gradskih knjižnica, osnivanjem novih općinskih knjižnica i jedne nove bibliobusne službe, nabavom novih bibliobusa te, na kraju, ostvarivanjem stopostotnog obuhvata svih gradova i općina u Županiji uslugama narodnih knjižnica 2015. godine. U trećem razdoblju, od 2015. pa sve do danas, cilj je zadržati dosegnuti standard knjižničnih usluga te dodatno poboljšati njihovu dostupnost korisnicima.

2. Narodne knjižnice u Koprivničko - križevačkoj županiji – povijesni pregled

2.1. Obilježja županijske mreže narodnih knjižnica na kraju 20. stoljeća

Krajem 90-ih godina 20. stoljeća u Koprivničko-križevačkoj županiji djelovale su tri gradske knjižnice: županijska matična Knjižnica i čitaonica „Fran Galović" u Koprivnici, Gradska knjižnica „Franjo Marković" Križevci te Knjižnica i čitaonica u Đurđevcu, a značajan segment županijske knjižnične mreže predstavljala je i Bibliobusna služba, koja je u okviru Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica osnovana 1979.[5] Bibliobus je sredinom 90-ih pružao knjižnične usluge na području 7 općina: Drnje, Hlebine, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Novigrad Podravski, Peteranec i Rasinja.[6] Pokrivenost jedinica lokalne samouprave uslugama narodnih knjižnica, putem stručno organiziranih i korisnicima redovito dostupnih gradskih knjižnica ili bibliobusa, sredinom 90-ih iznosila je svega 42 %. Analizom stanja narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji provedenom 1996. – 1999. utvrđeno je aktualno stanje mreže, potrebe stanovnika i mogućnosti razvoja te je 1999. izrađen prvi *Nacrt mreže knjižnica u Županiji Koprivničko-križevačkoj.*[7] Kako bi se uspostavila što učinkovitija i najracionalnija mreža općinskih narodnih knjižnica, u skladu sa Zakonom o knjižnicama (iz 1997.), Standardima za narodne knjižnice i Standardima za pokretne knjižnice RH (iz 1999.), Nacrtom je predviđeno da će buduću mrežu narodnih knjižnica u Županiji činiti prvenstveno: tri gradske knjižnice u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu, kao samostalne ustanove u kulturi; općinske knjižnice koje ostvare uvjete za osnivanje te mreža stajališta bibliobusa za sve one općine koje nemaju stacioniranu knjižnicu. Na ovaj način planirala se osigurati pokrivenost svih dijelova Županije te omogućiti najširu dostupnost knjižničnih usluga.

2.2. Ključne točke u razvoju županijske mreže narodnih knjižnica 1996. – 2026.

Sustavnim provođenjem aktivnosti u skladu s Nacrtom razvoja mreže knjižnica u Županiji iz 1999. ostvarena je do danas učinkovita i dugoročno održiva županijska mreža narodnih knjižnica koja omogućava stanovnicima svih jedinica lokalne samouprave pristup knjižničnim uslugama kroz knjižnice ili bibliobusna stajališta. Najvažniji pomaci u razvoju knjižnične mreže tijekom posljednjih 30 godina bili su sljedeći:

- osamostaljivanje gradskih knjižnica u Križevcima (1999.) i Đurđevcu (2001.). Kao samostalne ustanove, knjižnice su znatno napredovale u stručnom knjižničnom poslovanju, ostvarile bolje prostorne i kadrovske preduvjete za rad te dobile potrebnu slobodu u kreiranju i provođenju programske djelatnosti;

- osnivanje dviju knjižnica u općinama kao samostalnih ustanova u kulturi (2007.) – u Virju i Gornjoj Rijeci. Matična služba koordinirala je uređenje prostora i opreme, nabavu knjižnične građe, informatizaciju poslovanja i edukaciju djelatnica;

4 VUGRINEC, Ljiljana. Trideset godina Županijske matične razvojne službe u Koprivničko-križevačkoj županiji. // Svezak 28, 28, 2026., 57. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/file/502147 (30. 6. 2026.).
5 VUGRINEC, Ljiljana: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica.* // Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: zbornik radova (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić" Karlovac, 2012., 65–77.
6 VUGRINEC, Ljiljana: *Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji – primjer organizacije županijske knjižnične mreže u Koprivničko-križevačkoj županiji.* // Vjesnik bibliotekara 62,1, 2019., 288.
7 VUGRINEC, Ljiljana: Isto, 290.

Slika 1. Karta Županijske mreže narodnih knjižnica i bibliobusa – stanje 2026. (Izradio: mr. sc. Mladen Matica, Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije, ožujak 2023.).

- osnivanje nove bibliobusne službe (2009.) u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković" Križevci[8]. Prvi put stanovnici Kalničkoga prigorja dobili su knjižničnu uslugu u svojim mjestima uključivanjem u mrežu stajališta pokretne knjižnice u općinama Kalnik, Sveti Ivan Žabno i Sveti Petar Orehovec, a danas i u Gornjoj Rijeci;

- nabava dvaju novih vozila za pokretne knjižnice – u Koprivnici je novi bibliobus 2004. godine zamijenio dotrajalo vozilo iz 1979. godine, a u Križevcima je 2009. godine nabavljen prvi bibliokombi za potrebe novoosnovane Bibliobusne službe;

- informatizacija knjižničnog poslovanja – računalni program za knjižnično poslovanje Metel.win uveden je u razdoblju od 1999. do 2003. godine u svim narodnim knjižnicama, a do 2007. godine, u koordinaciji Matične službe, i u svim školskim knjižnicama u Županiji;

- uključivanje Koprivničko-križevačke županije u sufinanciranje pokretnih knjižnica od 2009. godine, pokrivanjem troškova zaposlenika u obje bibliobusne službe;

- pokrivenost cijele Županije knjižničnim uslugama od 2015. godine – uslugama narodnih knjižnica ili bibliobusa obuhvaćena su sva trigrada i svih 22 općine;

- višekratna adaptacija, proširivanje i dodatno opremanje prostora narodnih knjižnica tijekom razdoblja od 1996. do 2026. godine, uz savjetodavno sudjelovanje Matične službe;

- proširenje korisnog prostora u zgradi Knjižnice u Koprivnici na Zrinskom trgu – u razdoblju od 1996. do 2003. godine prostor je povećan s 500 na današnjih približno 1000 m².

Nakon 30 godina rada u ovom prostoru nazire se trajno rješenje prostora najveće županijske narodne knjižnice: 2024. godine izabran je idejni projekt za gradnju novih prostora koprivničke knjižnice[9] na oko 2500 m², u okviru novog polivalentnog centra koji će se u sklopu ITU Mehanizma graditi u centru Koprivnice. Nova, dvokatna zgrada[10], uz prostore za knjižnične zbirke, uključit će i višenamjensku dvoranu, Makerspace, računalnu učionicu, prostore za učenje

8 JANEŠ-ŽULJ, Marjana: *Križevci imaju prvi bibliokombi u Hrvatskoj.* // Svezak 11,11, 2009., 15.

9 *Izgradnja nove gradske tržnice i polivalentnog centra.*// Mrežne stranice Grada Koprivnice, (2025.). Dostupno na: https://gradzazivot.koprivnica.hr/projekti/izgradnja-nove-gradske-trznice-i-polivalentnog-centra/ (30. 6. 2026.).

10 *Tržnica i Polivalentni centar Koprivnica.*// Mrežne stranice Studia Mapa d.o.o. (2025.). Dostupno na: https://studiomapa.hr/project/tkc/ (30. 6. 2026.).

Slika 2. Idejni projekt nove zgrade Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica u sklopu budućeg Polivalentnog centra u Koprivnici (Izvor: Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica).

i za sastajanje i dr. Gradska knjižnica „Franjo Marković" Križevci preselila se 2015. u novu zgradu na Florijanskom trgu 14, gdje na oko 1500 m² danas djeluje namjenski uređena i opremljena suvremena knjižnica na tri etaže povezane dizalom. Gradska knjižnica u Đurđevcu 2026. obilježava 25 godina rada na reprezentativnoj lokaciji na Trgu sv. Jurja 1, gdje raspolaže s 500 m² knjižničnog prostora, a od 2015. dostupna je korisnicima i pomoću dizala. Današnja Narodna knjižnica Virje prvi je put adaptirana i namjenski opremljena 2007., a 2024. preselila se u funkcionalno uređen i moderan prostor od oko 200 m² na adresi Trg Stjepana Radića 1, gdje je, uz veći i prikladniji prostor za korisnike i građu, dobila i dodatno spremište te funkcionalnije radne prostore.

Zbog ograničenog roka trajanja vozila, za obje bibliobusne službe u Županiji još su jednom u međuvremenu nabavljeni novi bibliobusi umjesto starijih i dotrajalih: u Križevce je bibliobus stigao 2023., a u Koprivnicu 2024. Početkom 2022. prestala je s radom Općinska knjižnica Sidonije Rubido Erdödy u Gornjoj Rijeci. Područje ove općine od tada knjižničnim uslugama pokriva Bibliobusna služba Gradske knjižnice „Franjo Marković" Križevci.

2.3. Županijska mreža narodnih knjižnica danas (2026.)

2.3.1. Planiranje mreže knjižnica

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine 86 % općina u Koprivničko-križevačkoj županiji ima manje od 3000 stanovnika. Tri općine koje imaju više od 3000 stanovnika prema Zakonu[11] formalno bi trebale na svojem području osnovati narodnu knjižnicu. Ali, zbog činjenice da njihovi stanovnici ne žive svi u jednom mjestu, već su raspršeni u više malih naselja koja čine pojedinu općinu, stvarna učinkovitost takvih knjižnica bila bi upitna. Primjerice, od ukupno 186 takvih općinskih naselja, u njih 172 (92 %) živi manje od 1000 stanovnika, a u 130 manje od 200 stanovnika, dok je samo jedno naselje u općinama s više od 2000 stanovnika (Virje). Dodatno, općinska naselja međusobno su slabo povezana javnim prijevozom, ako takve veze uopće i postoje. Zbog svega navedenog možemo zaključiti da osnivanje stacioniranih knjižnica u općinama gdje one ionako ne bi mogle biti dostupne velikom dijelu stanovnika nema racionalnu osnovu te bi stvaran broj potencijalnih korisnika koji bi mogli koristiti ovakve knjižnice bio neproporcionalno malen u odnosu na sredstva koja je potrebno uložiti u rad knjižnice. U većini općina s malim naseljima i malim brojem stanovnika kao najučinkovitiji organizacijski oblik narodnih knjižnica pokazale su se pokretne knjižnice. S obzi-

11 *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti.* // Narodne novine 17, 2019.

rom na to da i Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj iz 2021.[12] smatra stajališta pokretne knjižnice ispunjenjem zakonske obveze o osiguranju knjižnične usluge narodne knjižnice, i u Koprivničko-križevačkoj županiji[13] i dalje se planira sustavan razvoj pokretnih knjižnica.

2.3.2. Županijske narodne knjižnice i bibliobusi u 2026.

Pokrivenost svih jedinica lokalne samouprave u KKŽ knjižničnim uslugama narodnih knjižnica ostvarena je od 2015. godine zahvaljujući trima gradskim knjižnicama i jednoj općinskoj te dvjema službama pokretnih knjižnica koje djeluju u okviru knjižnica u Koprivnici i Križevcima. Narodne knjižnice – samostalne ustanove u kulturi u Županiji u 2026. godini čine[14]: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović" Koprivnica (matična knjižnica), Gradska knjižnica „Franjo Marković" Križevci, Gradska knjižnica Đurđevac i Narodna knjižnica Virje. Bibliobusi u 2026. godini pružaju knjižnične usluge u 21 općini: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica*, osnovana 1979., pruža uslugu u 17 općina koprivničkog i đurđevačkog područja[15] te u prigradskim naseljima grada Koprivnice, gdje je u 2025. bibliobus imao ukupno 61 stajalište u 39 naselja, dok *Bibliobusna služba Gradske knjižnice „Franjo Marković" Križevci*, osnovana 2009. godine, pruža uslugu na području 4 općine Kalničkoga prigorja[16] te zajedno sa širim područjem grada Križevaca obilazi ukupno 23 naselja, u kojima je u 2025. bibliobus imao 36 stajališta. Pokretne knjižnice dolaskom i do najmanjih naselja pridonose poboljšanju uvjeta života te kulturnog i obrazovnog standarda stanovnika,[17] osobito djece u vrtićima i školama u općinskim i prigradskim naseljima. Na više od 60 stajališta u školama i 20-ak u vrtićima bibliobusi također osiguravaju stručnu podršku u odgojno-obrazovnom radu nastavnicima i odgojiteljima, roditeljima i cijelim obiteljima.[18] Bibliobusi imaju i važnu socijalnu ulogu jer njihov dolazak u mala mjesta predstavlja društveni događaj koji potiče članove zajednice na okupljanje i druženje. Uz to, pokretne knjižnice, prema potrebama, odlaskom do kućnog praga dostavljaju knjižničnu građu i osobama s invaliditetom te pružaju usluge starijim i nemoćnim korisnicima, što je od neprocjenjive važnosti za ove najranjivije skupine korisnika. Djelatnost pokretnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji dobar je primjer kako se suradnjom i sufinanciranjem s lokalne, regionalne i državne razine može kvalitetno i dugoročno organizirati pružanje usluga građanima.[19] Zahvaljujući ovakvom načinu financiranja[20], usluge oba županijska bibliobusa za korisnike su besplatne. U razdoblju 2022. – 2024. obnovljen je bibliobusni vozni park u Županiji – novi bibliobus stigao je u Križevce krajem 2023., a u Koprivnicu 2024. godine. Nova vozila omogućila su održavanje službi i nastavak pružanja pokretnih knjižničnih usluga, ali i suvremeniji način rada te uvođenje usluga povezanih s novim tehnologijama i potrebama korisnika, kao i udobniji boravak korisnika i zaposlenika u samim vozilima.[21] I Ministarstvo kulture i medija RH prepoznalo je potencijal pokretnih knjižnica te je 2023. godine donijelo prvi nacionalni *Program razvoja mreže pokretnih knjižnica*

12 *Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. //* Narodne novine 103, 2021.

13 Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. *Mreža narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji - pregled stanja 1995. – 2025. i plan razvoja 2025. – 2030. //* Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2025. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2026/06/Mreza-narodnih-kniiznica-u-KKZ-pregled-1995.-2025.-i-plan-2025.-2030.pdf (30. 6. 2026.).

14 Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. *Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji. //* Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2025. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-maticna-sluzba/narodne-knjiznice/ (30. 6. 2026.)

15 Općine koprivničkog i đurđevačkog područja u kojima je koprivnički bibliobus jedini oblik knjižnice: Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Kalinovac, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesete, Sokolovac i Rasinja.

16 Bibliobus Križevci obilazi općine: Gornja Rijeka, Kalnik, Sv. Ivan Žabno i Sv. Petar Orehovec.

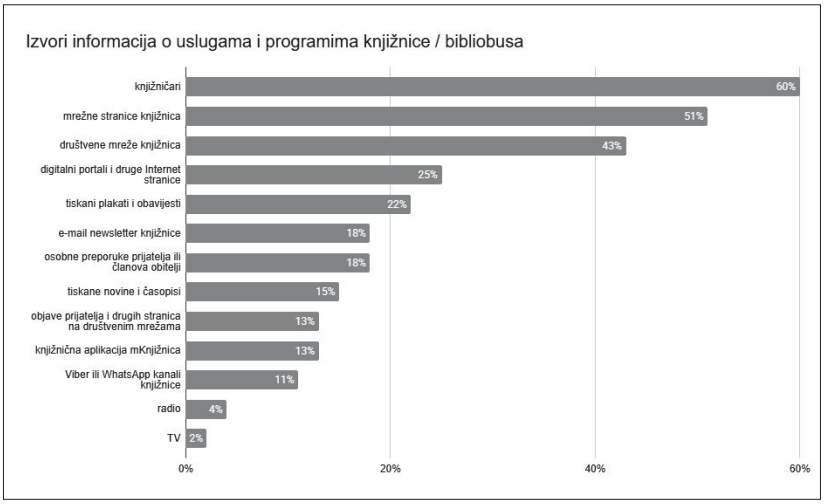
17 VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019. //* Podravski zbornik 46/2020 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2020., 141–142.

18 ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Uloga pokretnih knjižnica u županijskoj knjižničnoj mreži u kontekstu nabave novog bibliobusa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. //* Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti, XV, 1, 2024., 50–52.

19 MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana: *Servei de biblioteca pública a les àrees rurals de Croàcia a través de biblioteques mòbils = Public Library Service In Rural Areas In Croatia Through Mobile Libraries. //* Item: revista de biblioteconomia i documentació, 77, 2024., 107–108.

20 *Povećana izdvajanja za djelatnost Bibliobusne službe u Koprivnici i Križevcima. //* Mrežne stranice Koprivničko-križevačke županije, 10. 1. 2026. Dostupno na: https://kckzz.hr/hr/novosti/item/5232-zupanija-povecala-izdvajanja-za-djelatnost-bibliobusne-sluzbe-u-koprivnici-i-krizevcima (30. 6. 2026.)

21 MIKEC, Valentina: *Novi bibliobus za 45. godišnjicu djelovanja koprivničke Bibliobusne službe. //* Podravski zbornik 51/2025 (ur. Vesna Peršić Kovač), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2025., 116–117.

Grafikon 1. Izvori informacija o uslugama i programima knjižnice/ bibliobusa.

u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032.[22], strateški dokument kojim se određuje smjer razvoja pokretnih knjižnica u Hrvatskoj i način njegove realizacije. Svrstavanjem pokretnih knjižnica među nacionalne prioritete osigurava se financiranje, a time i snažno podupire uspostava i razvoj bibliobusnih službi, osnivanjem novih bibliobusnih službi ili nabavom novih vozila za postojeće službe. Aktivnu ulogu u donošenju *Programa razvoja* imali su i knjižničari iz Koprivničko-križevačke županije kao aktivni članovi Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva, kroz svoje dugogodišnje zalaganje za unaprjeđivanje i razvoj pokretnog knjižničarstva u Hrvatskoj.[23]

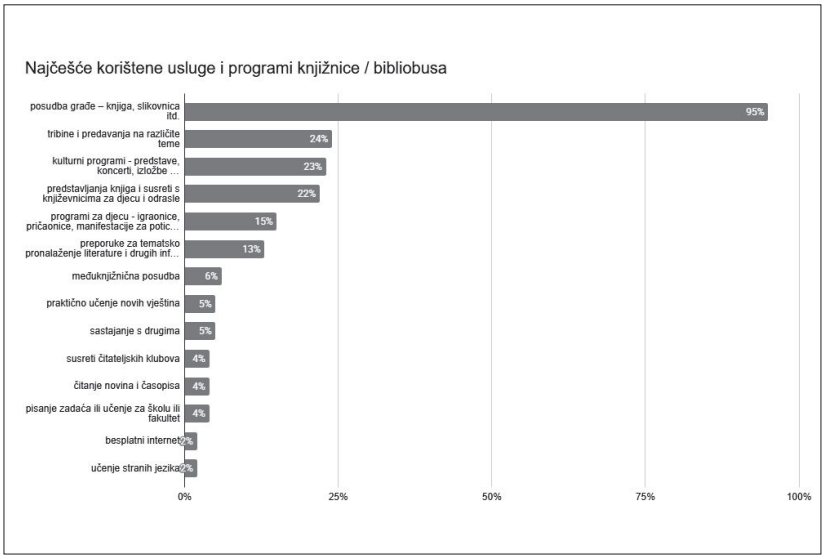
2.3.3. Plan razvoja bibliobusnih službi u Županiji

Osnivanje bibliobusne službe u Križevcima svojevremeno je pridonijelo ravnomjernijem razvoju ukupne županijske knjižnične mreže, osobito na području Kalničkoga prigorja, koje dotad nije imalo razvijenu tradiciju knjižničarstva. Slična potreba sada je prisutna i na području koje gravitira gradu Đurđevcu, gdje bi zasebno vozilo bibliokombi za đurđevačko područje moglo obuhvatiti značajan broj malih naselja i stanovnika te pridonijeti većoj dostupnosti knjižničnih usluga, knjiga i drugih kulturnih sadržaja te komunikacijsko-informacijskih tehnologija stanovnicima ruralne Podravine. S druge strane, sadašnja mreža koprivničkog bibliobusa, koja obuhvaća čak 17 općina s više od 60 stajališta u radijusu od gotovo 200 kilometara, već je prenapregnuta i dosegla je gornju granicu održivosti. Stoga je i dokumentom *Mreža narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji – pregled stanja 1995. – 2025. i plan razvoja 2025. – 2030.* zaključeno kako bi najracionalniji način za uključivanje dodatnih naselja u županijsku mrežu, uz osnivanje nove bibliobusne službe za đurđevačko područje, također bila i nabava dodatnog vozila za koprivničku bibliobusnu službu. Također, nova bibliobusna vozila manjih dimenzija, tipa bibliokombi, omogućila bi i lakši pristup malim naseljima u kojima zbog konfiguracije terena i uskih i/ili brdovitih lokalnih cesta nije moguće pružati uslugu putem postojećeg koprivničkog bibliobusa, koji je izgrađen na kamionskom podvozju. Radi osiguravanja sredstava za realizaciju proširenja bibliobusne mreže u Županiji na ovaj način, u suradnji s gradovima Koprivnicom i Đurđevcom te uz podršku Koprivničko-križevačke županije, kao i općina – korisnica bibliobusnih usluga, 2025. godine na poziv ESF+ *Čitanjem do uključivog društva*[24] prijavljeni

22 *Program razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032. : dopunjeno izdanje. //* Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2025.

23 VUGRINEC, Ljiljana: *Međunarodna suradnja putujućih knjižničara – krugovi koji se šire. //* Pokretne knjižnice – prije, za vrijeme (i poslije) pandemije koronavirusa: zbornik radova: 15. okrugli stol o pokretnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj i 9. festival hrvatskih bibliobusa, Vinkovci: Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, 2021., 97–100.

24 *Natječaji: Čitanjem do uključivog društva. //* Mrežne stranice Europskog socijalnog fonda plus, 2025. Dostupno na: https://esf.hr/esfplus/natjecaji/socijalno-ukljucivanje/citanjem-do-ukljucivog-drustva/ (30. 6. 2026.)

Grafikon 2. Najčešće korištene usluge i programi knjižnica i bibliobusa.

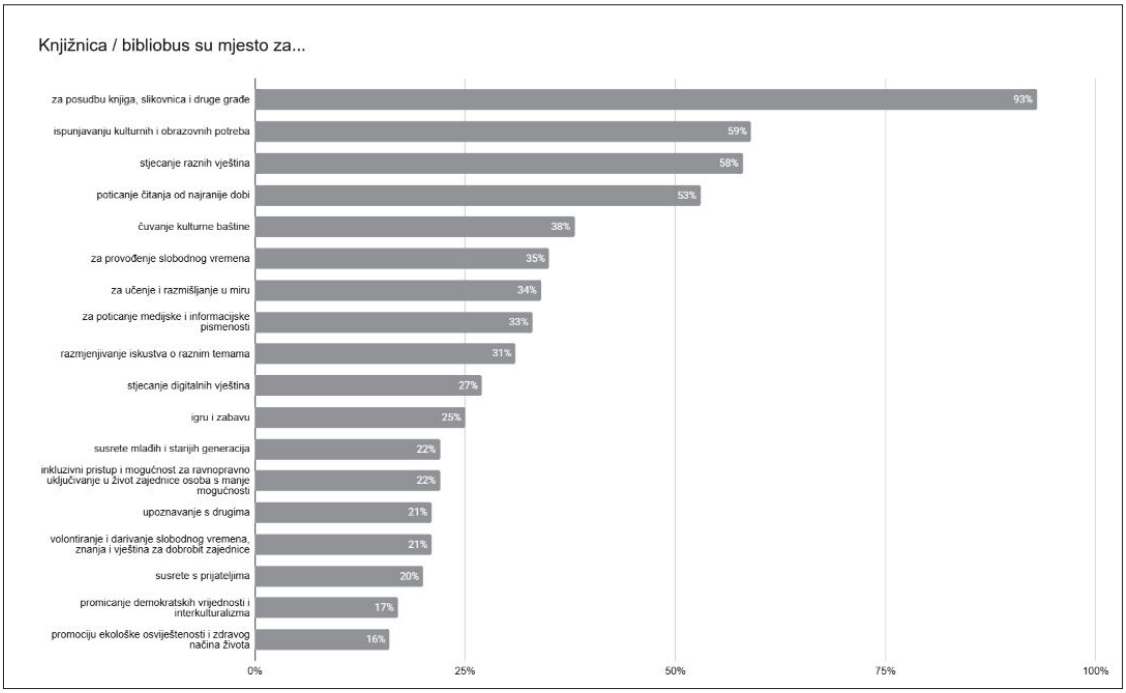
su EU projekti za nabavu dodatnih bibliobusa u Koprivnici i Đurđevcu, koji su u međuvremenu i odobreni te će se provoditi u razdoblju 2026. – 2029. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović" Koprivnica potpisala je Ugovor o korištenju bespovratnih sredstava 7. 5. 2026., što znači da je njezin projekt već započeo i traje do 7. 5. 2029. Gradskoj knjižnici Đurđevac projekt je odobren Trećom odlukom o financiranju 17. 6. 2026.[25] Ukupna vrijednost oba projekta zajedno iznosi gotovo 600.000,00 eura, a za projekte je osigurano bespovratno sufinanciranje iz Europskoga socijalnog fonda plus, Operativnoga programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027., u iznosu od 85 % vrijednosti projekata, dok 15 % osigurava Ministarstvo kulture i medija RH iz Državnoga proračuna. Projektom *Uskoči u priču – svaka st(r)anica nova avantura* Gradske knjižnice Đurđevac, vrijednim 304.599,15 eura, planira se osnivanje nove Bibliobusne službe u Đurđevcu, a projektom Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica *Dobrodošli u bibliobus svi, veliki i mali!*[26] kojim je osigurano 289.024,90 eura, nabavit će se dodatno bibliobusno vozilo u Bibliobusnoj službi Koprivnica. Uz nabavu dvaju novih bibliobusa tipa kombi, krajnji je cilj potpuni obuhvat stajalištima svih područnih škola i dječjih vrtića u općinama te dolazak do domova za starije osobe, udruga i domova za osobe s invaliditetom, kako bi knjižnične usluge postale dostupne i u najmanjim naseljima, osobito najranjivijim skupinama potencijalnih korisnika.[27]

25 Isto.
26 *EU projekti: Dobrodošli u bibliobus svi, veliki i mali!* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2026. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/eu-projekti2/dobrodosli-u-bibliobus-svi-veliki-i-mali/

3. Pokazatelji stanja županijskih narodnih knjižnica (31. 12. 2025.)

Godišnjim upitnicima koje knjižnice ispunjavaju putem online Sustava statističkih podataka o knjižnicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu redovito se prikupljaju podatci o knjižničnom poslovanju svih knjižnica u Hrvatskoj. Unos u upitnik za narodne i školske knjižnice koordiniraju i nadziru županijske matične razvojne službe u svakoj županiji te na temelju tako prikupljenih podataka svake godine izrađuju analize stanja narodnih i školskih knjižnica na svojem području[28], uz usporedbu sa Zakonom i Standardima. U nastavku su izneseni odabrani podatci iz *Analize stanja narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji u 2025. godini*[29],

27 *Nove usluge za korisnike koprivničke Knjižnice preko projekta „Dobrodošli u bibliobus svi, veliki i mali!"*. // Mrežne stranice Koprivničko-križevačke županije, 2026. Dostupno na: https://kckzz.hr/en/novosti/item/7252-nove-usluge-za-korisnike-koprivnicke-knjiznice-kroz-preko-projekta-dobrodosli-u-bibliobus-svi-veliki-i-mali (17. 7. 2026.)
28 *Narodne knjižnice: dokumenti.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-maticna-sluzba/narodne-knjiznice/ (30. 6. 2026.)
29 *Analiza stanja narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji u 2025.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2026. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-matic-

Grafikon 3. Knjižnice i bibliobusi su mjesto za...

s ciljem prikaza aktualnog stupnja razvoja djelatnosti.

3.1. Prostori narodnih knjižnica

Iako su prostori svih županijskih narodnih knjižnica suvremeno uređeni, funkcionalni i ugodni za boravak korisnika, jedan podatak iz godišnjih analiza stanja ukazuje na to da preveliki dio njihove kvadrature zauzimaju spremišta i građa, dok je u većini knjižnica premalo prostora za boravak korisnika i programske aktivnosti. To se može iščitati iz činjenice da se u slobodnom pristupu nalazi manje od 50 % ukupnih fondova narodnih knjižnica, što znači da je veliki dio građe odložen u spremištima i time zapravo nevidljiv korisnicima, dok je preporuka prema suvremenim europskim i svjetskim trendovima u narodnom knjižničarstvu da bi većina građe trebala biti dostupna korisnicima u slobodnom pristupu. Ukupan prostor za građu trebao bi zauzimati svega 30–40 % ukupnog prostora knjižnice[30], a ostalo treba biti namijenjeno boravku korisnika. Zbog toga bi realno sve knjižnice trebale imati veće prostore[31] (osim Gradske knjižnice u Križevcima), a osobito je ta potreba izražena u Koprivnici. Stoga su velika očekivanja od novog prostora u sklopu Polivalentnog centra u Koprivnici, koji će biti prva namjenski građena zgrada za narodnu knjižnicu u Županiji. U njoj bi većina građe trebala biti dostupna korisnicima u slobodnom pristupu, a knjižnica će po prvi put u svojoj zgradi imati i programske prostore za događanja.

3.2. Knjižnični fondovi i djelatnici

Narodne knjižnice u Županiji na dan 31. 12. 2025. posjedovale su ukupno 357 744 jedinice knjižnične građe, od čega 339 364 knjige. S obzirom na broj stanovnika, Standard veličine fondova u svim je knjižnicama ispunjen s više od 100 %, što pokazuje da je nabava građe jedno od područja stručnog rada knjižnica koje je najviše napredovalo u novije vrijeme. Ukupno je za sve knjižnice u Županiji 2025. godine nabavljeno 13 808 knjiga. Zajedno s neknjižnom građom, ukupna nabava iznosila je 14 579 jedinica građe, odnosno 0,8 jedinica po aktivnom korisniku. U svim županijskim narodnim knjižnicama i bibliobusima zajedno 2025. godine bilo je zaposleno ukupno 42

na-sluzba/narodne-knjiznice/ (17. 7. 2026.)

30 NOVLJAN, Silva: *Načrtovanje gradnje in opreme knjižnic.* Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001., 44.

31 Treba istaknuti da je knjižnica u Virju nedavno unaprijedila prostor te nakon preseljenja 2024. godine povećala ostvarenje minimuma Standarda s 87 % na 98 %.

djelatnika, od kojih 35 stručnih knjižničnih djelatnika: 19 u Koprivnici, 11 u Križevcima, 3 u Đurđevcu i 2 u Virju. Od 35 zaposlenika knjižničarske struke, na kraju 2025. godine jedna je bila knjižničarska savjetnica, osam viših knjižničara, a njih troje steklo je zvanja viših knjižničarskih tehničara. To znači da čak 12 djelatnika, više od trećine svih stručnih zaposlenika, ima stečena viša stručna zvanja, što je nedvojbeni pokazatelj visoke razine profesionalizma i izvrsnosti stručnog rada knjižničara i knjižnica u Županiji. Međutim, ostvarenost Standarda (čl. 27.) potrebnog broja stručnih zaposlenika na razini Županije u prosjeku je oko 70 %, što znači da zaposlenici nedostaju praktično u svim knjižnicama, i to ponajviše u neposrednom radu s korisnicima. Nedostaju i djelatnici za rad sa zavičajnim zbirkama, za digitalizaciju, za odnose s javnošću, za rad s djecom i mladima te drugim skupinama korisnika, kao i s novim vrstama građe i opreme.

3.3. Članstvo narodnih knjižnica i biblobusa, posjeti i posudba

Narodne knjižnice i bibliobusi u Županiji 2025. godine imali su 18 347 aktivnih korisnika koji su tijekom godine posudili 246 277 jedinica građe, odnosno prosječno 13 knjiga po korisniku godišnje. Članstvo bibliobusa čini veliki udio u ukupnom broju članova knjižnica u Županiji te iznosi 17 % ukupnog broja aktivnih korisnika. U bibliobuse je na kraju 2025. godine bilo učlanjeno ukupno 3114 korisnika, od čega 2221 u koprivnički, a 893 u križevački bibliobus.

Ako pokazatelje o članovima usporedimo s podatcima za cijelu Hrvatsku za 2024. godinu – zadnju godinu za koju je Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske objavio rezultate upitnika o knjižnicama[32] – možemo vidjeti da Koprivničko-križevačka županija ima veću učlanjenost u narodne knjižnice nego što je učlanjenost na razini Hrvatske. Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, u Županiji živi 101 661 stanovnik, što znači da je narodne knjižnice i bibliobuse u Koprivničko-križevačkoj županiji 2024. godine koristilo 16 % stanovnika, odnosno svaki šesti stanovnik. Na razini cijele Hrvatske, s brojem stanovnika od 3 871 833 prema posljednjem Popisu stanovništva iz 2021. godine, u narodne knjižnice 2024. godine bilo je učlanjeno 396 651 aktivnih korisnika, odnosno 10 % stanovništva, tj. svaki deseti građanin Hrvatske. Ukupan broj posjeta korisnika knjižnicama i bibliobusima 2025. godine iznosio je 175 165, što znači da je tijekom 250 radnih dana prosječno oko 700 građana svakoga dana posjetilo knjižnice i bibliobuse na razini Županije te koristilo neku od njihovih usluga. To pokazuje ne samo iznimnu potrebu za knjižničnim uslugama nego i veliku uključenost knjižnica u svakodnevni život zajednica u kojima djeluju.

3.4. Aktivnosti narodnih knjižnica i informacijski upiti

Knjižnice redovito organiziraju različita događanja i programe za sve skupine korisnika, osmišljavaju nove programe, projekte i aktivnosti usmjerene na poticanje čitanja, očuvanje i njegovanje pisane i općenito kulturne baštine. U 2025. godini organizirano je 1292 događanja, od čega 867 programa za djecu i mlade sa 17 772 posjeta te 425 programa za odrasle, odnosno događanja za različite mješovite skupine korisnika, s 8 962 posjeta. To znači da građani svakoga dana u prosjeku imaju priliku sudjelovati na pet knjižničnih programa u Županiji, namijenjenih različitim skupinama korisnika. Broj posjetitelja knjižničnih događanja u 2025. godini u svim knjižnicama i bibliobusima iznosio je 26 734 (prosječno 21 posjetitelj po programu) i dokaz je da su knjižnice i dalje rado posjećene u svojim fizičkim prostorima. Iza svake od ovih brojki stoji puno rada i truda zaposlenika knjižnica i njihovih suradnika, od kojih mnogi volonterski pomažu i sudjeluju, što je još jedan pokazatelj uključenosti knjižnica i bibliobusa u život zajednica u kojima djeluju. Nadalje, tijekom 2025. godine odgovoreno je i na ukupno 52 216 fizičkih i virtualnih informacijskih upita, odnosno 6718 upita ili 15 % više nego što je zabilježeno u 2024. godini. Stalan porast broja informacijskih upita u knjižnicama posebno se primjećuje od prve pandemijske 2020. godine pa nadalje. Velikim dijelom za to je zaslužna sve veća virtualna dostupnost različitih usluga knjižnice i mogućnost slanja upita i zahtjeva za građom elektroničkim putem, primjerice putem aplikacije *mKnjižnica*. Ovaj porast također ukazuje i na sve veću nesigurnost i nesnalaženje u mnoštvu informacija.

32 *Knjižnice 2024.* // Državni zavod za statistiku, 2021. Dostupno na: https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88 (30. 6. 2026.).

4. Zadovoljstvo korisnika uslugama narodnih knjižnica – anketno istraživanje

Istraživanje zadovoljstva korisnika postojećim uslugama, kao i ispitivanje potreba za dodatnim uslugama, jedan je od osnovnih alata u unapređivanju djelatnosti svake organizacije. U svibnju 2026. godine na razini mreže narodnih knjižnica u Županiji provedeno je istraživanje *Usluge narodnih knjižnica i bibliobusa u Koprivničko-križevačkoj županiji*[33] kojem je cilj bio jedinstvenim upitnikom ispitati stavove korisnika o tome kako gledaju na knjižnične usluge i programe. Anketiranje se odvijalo većinom online, putem Google obrasca, a bilo je moguće upitnik ispuniti i u ispisanom obliku. Upitnik je bio anoniman, a koncipiran je na temelju sličnih istraživanja provedenih na istom uzorku 2000.[34] i 2019.[35] Sadržavao je 24 pitanja, podijeljena u četiri skupine: 1. Opća pitanja; 2. Pitanja o knjižnici ili bibliobusu koji ispitanik koristi; 3. Navike korištenja knjižnice ili bibliobusa; i 4. Zadovoljstvo radom knjižnice ili bibliobusa i prijedlozi. U prilagodbi upitnika i obradi rezultata sudjelovala je Marija Vugrinec iz Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, zajedno s voditeljicom Županijske matične razvojne službe, Ljiljanom Vugrinec. S obzirom na opširnost upitnika i činjenicu da je njegova detaljna analiza još uvijek u tijeku, za ovaj rad odabrano je i opisano samo nekoliko najzanimljivijih, prvih rezultata.[36]

4.1. Ispitanici

Upitnik je ukupno ispunilo 350 ispitanika (2 % aktivnih korisnika narodnih knjižnica u Županiji), od čega 104 korisnika Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica te 43 korisnika Bibliobusa Koprivnica, 135 korisnika Gradske knjižnice „Franjo Marković" Križevci te 13 korisnika Bibliobusa Križevci, 19 korisnika Gradske knjižnice Đurđevac i 36 korisnika Narodne knjižnice Virje. Najbrojniji su bili ispitanici koji odabranu knjižnicu koriste 11 – 20 godina (26 %), slijedi skupina koja knjižnicu koristi 1 – 5 godina (22 %), a na trećem su mjestu najdugovječniji korisnici, koji su članovi odabrane knjižnice ili bibliobusa više od 31 godinu (18 %).

4.2. Navike korištenja knjižnice ili bibliobusa

Na pitanje „Koristite li i neke druge knjižnice osim one koju ste odabrali u ovom upitniku?" čak 78 % ispitanika odgovorilo je da im je odabrana knjižnica jedina koju koriste. Ovaj rezultat veći je nego u istraživanju iz 2019., kada je 74 % ispitanika označilo da koristi samo jednu, u anketi odabranu knjižnicu. Ovako veliki postotak osoba koje kažu da u okruženju nemaju drugih knjižnica koje bi mogli koristiti govori o velikoj odgovornosti narodnih knjižnica i bibliobusa koju imaju u zajednici, kao jedine dostupne knjižnice za veliki broj stanovnika u tim mjestima.

Velika većina ispitanika dolazi u knjižnicu kao redoviti korisnici knjižnične građe i usluga (80 %), dok ih 12 % dolazi kao pratnja uz članove obitelji i slično. U istraživanju iz 2019. znatno je više bilo ispitanika koji su dolazili kao pratnja (28 %), a manje redovnih članova (59 %). Možemo pretpostaviti da je povećanom broju učlanjenih među posjetiteljima u odnosu na 2019. pridonijelo i to što je članarina u većini narodnih knjižnica i u oba bibliobusa u međuvremenu postala besplatna.

Kao najvažniji razlog učlanjenja u knjižnicu velika većina ispitanika navela je osobno zadovoljstvo i ljubav prema čitanju – njih 71,7 %. Zanimljivo je da je postotak ispitanika koji u knjižnici prvenstveno žele provoditi slobodno vrijeme (14 %) veći od postotka onih kojima je knjižnica potrebna za školovanje (13 %). U ranijim istraživanjima potrebe školovanja bile su znatno važniji razlog korištenja knjižnice: 2019. 28 %, a 2001. 22 %. Ako ovome dodamo i ispitanike koji u knjižnici žele naći društvo ili se informirati o novostima (jednih i drugih je bilo po 8 %) te one koji u knjižnici traže igru i zabavu (5 %), možemo zaključiti da knjižnice, uz svoju tradicionalnu ulogu osiguravanja knjiga i druge građe za čitanje i učenje, sve više postaju prostori za neformalno okupljanje, druženje i provođenje slobodnog vremena.

33 *Istraživanje zadovoljstva korisnika uslugama narodnih knjižnica i bibliobusa u Koprivničko-križevačkoj županiji.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/istrazivanje-zadovoljstva-korisnika-uslugama-narodnih-knjiznica-i-bibliobusa-u-koprivnicko-krizevackoj-zupaniji/ (30. 6. 2026.)

34 VUGRINEC, Ljiljana: *Knjižnice za korisnike.* // Svezak, 3, 3, 2001., 15–16.

35 *Istraživanje percepcije kvalitete knjižničnih usluga kod korisnika narodnih knjižnica Koprivničko-križevačke županije.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/istrazivanja/ (30. 6. 2026.)

36 Za potrebe ovog članka brojčani rezultati dobiveni istraživanjem, izraženi u postotcima, zaokruženi su na cijeli broj.

Što se tiče načina na koje doznaju o aktivnostima knjižnica, 60 % ispitanika navelo je knjižničare, mrežne stranice knjižnica (51 %) te društvene mreže knjižnica (43 %), što je jednak rang kao i u istraživanju iz 2019. S druge strane, 18 % korisnika e-mail newslettera, 13 % korisnika aplikacije *mKnjižnica*, kao i 11 % korisnika Viber ili WhatsApp kanala knjižnice pokazuju da novi mediji i novi načini informiranja korisnika svakako trebaju biti dio modernog knjižničnog poslovanja.

Na pitanje koje usluge i programe u knjižnicama najviše koriste ispitanici su, očekivano, najviše puta označili posudbu knjiga i slikovnica – njih 334 od 350 ili 95 %. Iz ostalih odgovora na ovo pitanje, koji su detaljnije prikazani u Grafikonu 2., vidimo da tradicionalne usluge knjižnica i dalje prevladavaju kao dominantne – ali isto tako i da je struktura korisnika i njihovih potreba i preferencija vrlo šarolika te da je potrebno u ponudi knjižnica nuditi različite usluge, u skladu s interesima potencijalnih korisnika.

Većina ispitanika – njih 70 % – označilo je da su upoznati s digitalnim uslugama knjižnica, što je pokazatelj da je taj dio poslovanja knjižnica dobro predstavljen u javnosti. Među digitalnim uslugama koje najčešće koriste ispitanici su najviše navodili e-katalog (41 %) i informacije o događanjima u knjižnicama na mrežnim stranicama (38 %), zatim objave na društvenim mrežama (28 %) te aplikaciju *mKnjižnica* (20 %). Ipak, s obzirom na to da 30 % korisnika još uvijek nije sigurno koje to digitalne usluge knjižnice nude, ima i dosta prostora za poboljšanje promocije ovih usluga kako bi informacije o njima doprle do svih korisnika.

4.3. Zadovoljstvo korisnika uslugama knjižnica i bibliobusa te prijedlozi

Većina ispitanika najzadovoljnija je odnosom osoblja knjižnica prema korisnicima – njih 92 % označilo je odgovor „potpuno zadovoljan". Slijedi zadovoljstvo uređenjem knjižničnih prostora (86 % „potpuno zadovoljan"), kao i ponudom različitih naslova te razmještajem polica i knjiga (po 81 % odgovora „potpuno zadovoljni"). Nešto manje su zadovoljni izborom novih knjiga (71 % potpuno, 22 % djelomično), veličinom prostora (75 % potpuno, 19 % djelomično), radnim vremenom knjižnica za korisnike (74 % potpuno, 20 % djelomično) te jasnoćom putokaza na policama (78 % potpuno, 17 % djelomično). Najmanje je zadovoljstvo ispitanika učestalošću dolazaka bibliobusa i duljinom stajanja na stajalištu (56 % potpuno zadovoljno, 15 % djelomično), zatim količinom primjeraka istog naslova knjiga (59 % potpuno zadovoljno, 34 % djelomično) te online dostupnošću usluga i građe (63 % potpuno zadovoljno, 20 % djelomično).

Općenito, nijedno područje nije ocijenjeno s manje od 50 % odgovora „potpuno zadovoljan", što je dobar pokazatelj kvalitete rada knjižnica, a osobito je poticajno što korisnici prepoznaju trud i angažman knjižničara u osiguravanju najbolje moguće usluge za korisnike. S druge strane, odgovori koji ukazuju na nešto manje zadovoljstvo korisnika potvrđuju da su prostori u pojedinim knjižnicama premali (npr. osobito u Koprivnici), da bi radno vrijeme za korisnike trebalo biti duže (ali za to nedostaje zaposlenika u svim knjižnicama), a neke knjižnice nemaju dovoljno sredstava za nabavu svih naslova u količinama koje bi korisnici željeli. Također, bibliobusi su trenutno opterećeni velikim brojem stajališta, zbog čega ne mogu dovoljno dugo stajati na nekima od njih.

Kao najvažnije osobine koje trebaju imati knjižničari, ispitanici su naveli: ljubaznost (92 %), komunikativnost (79 %), stručnost (75 %), strpljivost (60 %), profesionalnost (58 %) i razumijevanje potreba korisnika (55 %). Potom čak 38 % ispitanika smatra da je duhovitost među najvažnijim osobinama knjižničara. Iz činjenice da su među šest najvažnijih osobina ispitanici istaknuli čak četiri koje su vezane uz komunikaciju možemo iščitati važnost socijalne uloge knjižnica kao mjesta gdje se korisnici osjećaju dobrodošli, prihvaćeni, uvaženi i poštovani. Velika većina ispitanika, njih 93 %, navela je da su knjižnice i bibliobusi mjesta za posudbu knjiga, slikovnica i druge građe, što je bilo očekivano jer to i jest jedna od temeljnih djelatnosti knjižnica. Također, korisnici prepoznaju i ostale temeljne, ali i potencijalne nove funkcije knjižnice, a kako su ih rangirali prikazano je na Grafikonu 3. Njihovi odgovori pokazuju prepoznavanje knjižnice kao demokratskog i otvorenog mjesta koje pruža svakovrsnu podršku različitim skupinama građana, omogućuje im upoznavanje i korištenje novih tehnologija te smanjuje digitalni jaz i općenito doprinosi kvaliteti života u različitim područjima.

Zaključno, već i ovi prvi rezultati istraživanja potvrdili su važnost i prihvaćenost knjižnica u zajednici te njihovu značajnu ulogu u svakodnevnom životu brojnih građana, djece i odraslih. Pokazali su da knjižnice u velikoj mjeri uspješno odgovaraju na potrebe svojih korisnika, ali i da je njihovu djelatnost i usluge nužno stalno unaprjeđivati i prilagođavati suvremenim trendovima i zahtjevima vremena.

5. Perspektive razvoja mreže narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji

Budući razvoj županijske mreže narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji i dalje će biti usmjeren na dosezanje standarda pružanja usluga korisnicima i održavanje ostvarenog obuhvata područja knjižničnim uslugama koje su već sada dostupne u svim jedinicama lokalne samouprave. Sljedeći je izazov omogućiti još veću dostupnost knjižničnih usluga putem pokretnih knjižnica u što više naselja, posebice uz male, područne škole, vrtiće i domove za starije do kojih bibliobusi zasad još ne dopiru.

Jedan od glavnih ciljeva u neposrednoj budućnosti u svim narodnim knjižnicama u Županiji svakako je povećanje broja stručnih knjižničnih djelatnika jer je to čimbenik kojim se može najviše utjecati na dodatno unaprjeđivanje knjižničnih usluga, ne samo mogućim povećanjem otvorenosti knjižnica za korisnike već i uvođenjem novih te povećanjem kvalitete postojećih usluga. U knjižnicama stalno rastu knjižnični fondovi, pojavljuju se nove vrste građe, raste broj i vrsta usluga te se mijenjaju potrebe korisnika za programima i aktivnostima. Sve je izraženija potreba za individualnim pristupom ne samo u odabiru građe već i u ponudi programa, kao i za organiziranjem dodatnih inkluzivnih sadržaja koji su potrebni određenim skupinama korisnika, kao što su, primjerice, mladi, starije osobe ili osobe s invaliditetom. Povećava se i broj korisnika doseljenika ili privremenih stranih stanovnika, pa sve to traži dodatno prilagođavanje usluga i ponude knjižnica[37], a time i više djelatnika. Izgradnja nove knjižnice u Koprivnici također je jedan od bitnih ciljeva, ne samo radi unaprjeđenja usluga za korisnike u tom dijelu Županije već i kao županijskog knjižničnog središta za edukaciju i daljnju stručnu podršku narodnim i školskim knjižnicama na ovom području. Ukupno gledano, daljnji razvoj narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji u velikoj mjeri ovisi o ulaganjima u kapacitete knjižnica – u infrastrukturu, tj. prostore i opremu knjižnica i bibliobusa, a također i u stručne zaposlenike. Najnoviji hrvatski zakonski propisi, standardi i razvojni programi na nacionalnoj razini vezani uz knjižničarstvo, doneseni u razdoblju 2019. – 2024., također daju moguće smjernice i perspektive te predstavljaju temelj daljnjeg razvoja županijske mreže narodnih knjižnica.

6. Zaključak

Kao zajednički nazivnik razvojnih planova, programa i ciljeva rada nekadašnjih matičnih službi, kao i ove današnje, možemo istaknuti stalno nastojanje na osiguravanju dostupnosti i povećanju kvalitete temeljnih knjižničnih usluga što većem broju stanovnika. Od osnivanja Županijske matične službe za knjižnice 1995. godine pa do danas vidljivi su i mjerljivi znatni pomaci u razvoju županijske knjižnične mreže, koja danas predstavlja jedan od najuspješnijih organiziranih sustava koji djeluju na županijskoj razini, i to ponajprije zahvaljujući predanom radu svih zaposlenika četiriju narodnih knjižnica i dviju bibliobusnih službi. Uz podršku sa svih razina financiranja te u suradnji s knjižničarskom i lokalnom zajednicom, tijekom posljednjih trideset godina ostvarena je pomno isplanirana i dugoročno održiva županijska mreža narodnih knjižnica koja omogućava stanovnicima svih jedinica lokalne samouprave pristup knjižničnim uslugama, uz osiguravanje stručnosti, kvalitete, dostupnosti i otvorenosti za budući razvoj, ali i racionalnosti u organizaciji rada i poslovanja.

Djelatnost narodnih knjižnica i nadalje će biti usmjerena na poticanje čitanja kao temeljne vještine u suvremenom svijetu, no za sve korisnike i posjetitelje jednako je važno osigurati da knjižnice ostanu svima otvorena, sigurna i pristupačna mjesta, kao tzv. „treći prostor", uz dom i školu ili radno mjesto, gdje je svatko dobrodošao, bilo da želi čitati, učiti, stvarati, družiti se ili se jednostavno osjećati dijelom zajednice.

37 VUGRINEC, Ljiljana: *Knjižnični programi kao podrška mladim Ukrajincima raseljenima zbog rata.* // Svezak, 26, 26, 2024.,14.

Summary

God.	Broj knjiž-nica	Broj biblio-busa	Broj jedinica lokalne samouprave obuhvaćenih knjižničnom uslugom		POSTOTAK jedinica lokalne samouprave u Županiji obuhvaćenih knjižničnom uslugom (%)	ZAPOSLENICI U KNJIŽNICAMA			Knjižnični fond, ukupno	God. nabava (broj jedinica knjižn. građe)	Aktivni korisnici	Od ukupnog broja aktivnih članova, korisnici bibliobusa	Broj jedinica posuđ. građe
			Stacionirane knjižnice (broj gradova i općina s knjižnicama)	Pokretne knjižnice (broj obuhvaćenih općina)		Knjižn. osoblje	Zaposlenici na ostalim poslovima	UKUPNO					
1996.	3	1	3	7		20	3	23	106.192	7.973	7.659	1.266	136.738
2000.	3	1	3	7	42	23	3	26	121.839	11.321	8.277	977	174.289
2005.	3	1	3	10	52	26	5	31	187.200	14.877	10.324	1.670	216.219
2010.	5	2	5	18	72	31	6	37	276.372	16.390	15.029	2.796	300.760
2016.	5	2	5	20	100	33	6	39	330.616	12.423	15.281	3.254	368.883
2019.	5	2	5	20	100	35	7	42	361.493	14.181	14.127	3.214	307.527
2022.	4	2	4	21	100	35	7	42	364.766	14.774	16.060	2.961	226.567
2025.	4	2	4	21	100	35	7	42	357.744	14.558	18.347	3.114	246.277

Tablica 1. Razvoj narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji – statistički pokazatelji 1996. – 2025. – zbirno za Županiju (Izradila: Lj. Vugrinec, lipanj 2026.).

Mjesto	Knjižnica	Broj stanov. grada / općine	AKTIVNI KORISNICI		ZAPOSLENICI U KNJIŽNICAMA		PROSTOR m^2	KNJIŽNIČ. FOND broj jedinica	GODIŠNJA NABAVA knjižnične građe		Broj JEDINICA POSUĐ. GRAĐE	Broj fizičkih posjeta UKUPNO	BROJ događanja	BROJ POSJETA događanjima
			Ukupno	Od toga u bibliobusu	Knjižnično osoblje	Ukupno			Knjiga	Ukupno				
Koprivnica	Knjižnica i čitaonica "Fran Galović"	28.580	11.995	2.221	19	25	1.258	177.419	7.630	7.945	140.562	97.050	455	11.587
Križevci	Gradska knjižnica "Franjo Marković"	18.949	3.918	893	11	12	1.450	100.739	3.329	3.757	64.350	45.350	608	8.371
Đurđevac	Gradska knjižnica Đurđevac	7.378	2.002		3	3	490	61.761	1.761	1.789	37.517	30.004	183	5.967
Virje	Narodna knjižnica Virje	3.842	432		2	2	188	17.825	1.088	1.088	3.848	2.761	46	809
UKUPNO			18.347	3.114	35	42		357.744	13.808	14.579	246.277	175.165	1.292	26.734

Tablica 2. Pregled stanja djelatnosti narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji (31. 12. 2025.).

Public and Mobile Libraries in Koprivnica-Križevci County, 1996-2026

LJILJANA VUGRINEC

For the past three decades, the County Central Development Service for Public and School Libraries in Koprivnica-Križevci County has operated as part of the "Fran Galović" Library and Reading Room in Koprivnica. During this period, it has systematically worked to establish and expand the county's public library network. Through coordinated and planned efforts, all local self-government units in the county have gained access to basic public library services, either through permanent libraries or mobile library services. The paper provides an overview of the development of the county public library network over the last 30 years, focusing particularly on a comparison between the original network plan drawn up in the 1990s and the results achieved to the present day. It also examines the current situation of public and mobile libraries in the county in relation to the applicable legislation and professional standards. In addition, the paper presents the initial findings of research into user satisfaction with public library and mobile library services in the county, conducted in 2026. Based on these findings, possible directions and prospects for the continued development of the county library network are outlined. The paper also draws on the author's personal experience and insights into the theory and practice of public and mobile libraries. It brings together knowledge and experience gained through many years of direct professional work and cooperation with a wide range of libraries, librarians, and library users

Izgradnja nove gradske tržnice i polivalentnog centra. // Mrežne stranice Grada Koprivnice, (2025.). Dostupno na: https://gradzazivot.koprivnica.hr/projekti/izgradnja-nove-gradske-trznice-i-polivalentnog-centra/ (30. 6. 2026.)

JANEŠ-ŽULJ, Marjana: *Križevci imaju prvi bibliokombi u Hrvatskoj.* // Svezak 11,11, 2009., 15–16.

Knjižnice 2024. // Državni zavod za statistiku, 2021. Dostupno na: https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88 (30. 6. 2026.).

LOBOREC, Božena; FELETAR, Dragutin: *Bibliotekarstvo u općini Koprivnica.* // Podravski zbornik '86 (ur. Franjo Horvatić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1986., 87–100.

MIKEC, Valentina: *Novi bibliobus za 45. godišnjicu djelovanja koprivničke Bibliobusne službe.* // Podravski zbornik 51/2025 (ur. Vesna Peršić Kovač), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2025., 109–125.

MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana: *Servei de biblioteca pública a les àrees rurals de Croàcia a través de biblioteques mòbils = Public Library Service In Rural Areas In Croatia Through Mobile Libraries.* // Item: revista de biblioteconomia i documentació, 77, 2024., 104–115.

Natječaji: Čitanjem do uključivog društva. // Mrežne stranice Europskog socijalnog fonda plus, 2025. Dostupno na: https://esf.hr/esfplus/natjecaji/socijalno-ukljucivanje/citanjem-do-ukljucivog-drustva/ (30. 6. 2026.)

Nove usluge za korisnike koprivničke Knjižnice preko projekta „Dobrodošli u bibliobus svi, veliki i mali!". // Mrežne stranice Koprivničko-križevačke županije, 2026. Dostupno na: https://kckzz.hr/en/novosti/item/7252-nove-usluge-za-korisnike-koprivnicke-knjiznice-kroz-preko-projekta-dobrodosli-u-bibliobus-svi-veliki-i-mali (17. 7. 2026.)

NOVLJAN, Silva: *Načrtovanje gradnje in opreme knjižnic*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001., 44.

Popis 2021. // Državni zavod za statistiku, 2021. Dostupno na: https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88 (30. 6. 2026.)

Povećana izdvajanja za djelatnost Bibliobusne službe u Koprivnici i Križevcima. // Mrežne stranice Koprivničko-križevačke županije, 10. 1. 2026. Dostupno na: https://kckzz.hr/hr/novosti/item/5232-zupanija-povecala-izdvajanja-za-djelatnost-bibliobusne-sluzbe-u-koprivnici-i-krizevcima (30. 6. 2026.)

Program razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032. : dopunjeno izdanje. // Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2025.

SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana: *Uz 150 godina knjižničarstva u Koprivnici (1845-1996).* // Podravski zbornik

LITERATURA

22/1996 (ur. Hrvoje Petrić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1996., 95–101.

Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103, 2021.

ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Uloga pokretnih knjižnica u županijskoj knjižničnoj mreži u kontekstu nabave novog bibliobusa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica.* // Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti, XV, 1, 2024., 47–65.

Tržnica i Polivalentni centar Koprivnica. // Mrežne stranice Studia Mapa d.o.o. (2025.). Dostupno na: https://studiomapa.hr/project/tkc/

VUGRINEC, Ljiljana: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica.* // Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: zbornik radova (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić" Karlovac, 2012., 65–77.

VUGRINEC, Ljiljana: *Knjižnice za korisnike.* // Svezak, 3, 3, 2001., 15–16.

VUGRINEC, Ljiljana: *Knjižnični programi kao podrška mladim Ukrajincima raseljenima zbog rata.* // Svezak, 26, 26, 2024.,13–16.

VUGRINEC, Ljiljana: *Međunarodna suradnja putujućih knjižničara – krugovi koji se šire.* // Pokretne knjižnice – prije, za vrijeme (i poslije) pandemije koronavirusa: zbornik radova: 15. okrugli stol o pokretnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj i 9. festival hrvatskih bibliobusa, Vinkovci: Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, 2021., 93–113.

VUGRINEC, Ljiljana. *Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji – primjer organizacije županijske knjižnične mreže u Koprivničko-križevačkoj županiji.* // Vjesnik bibliotekara 62, 1, 2019., 285–306.

VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019.* // Podravski zbornik 46/2020 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2020., 129–147.

VUGRINEC, Ljiljana. *Trideset godina Županijske matične razvojne službe u Koprivničko-križevačkoj županiji.* // Svezak 28, 28, 2026., 57–58.

VUGRINEC, Ljiljana: *Županijska matična služba Knjižnice i čitaonica „Fran Galović" Koprivnica.* // Podravski zbornik 38/2012 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2012., 172–190.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17, 2019.

Analiza stanja narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji u 2025. // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2026. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-maticna-sluzba/narodne-knjiznice/(17. 7. 2026.)

EU projekti: Dobrodošli u bibliobus svi, veliki i mali! // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2026. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/eu-projekti2/dobrodosli-u-bibliobus-svi-veliki-i-mali/ (17. 7. 2026.)

Istraživanje percepcije kvalitete knjižničnih usluga kod korisnika narodnih knjižnica Koprivničko-križevačke županije. // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/istrazivanja/ (30. 6. 2026.)

Istraživanje zadovoljstva korisnika uslugama narodnih knjižnica i bibliobusa u Koprivničko-križevačkoj županiji. // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/istrazivanje-zadovoljstva-korisnika-uslugama-narodnih-knjiznica-i-bibliobusa-u-koprivnicko-krizevackoj-zupaniji/ (30. 6. 2026.)

Mreža narodnih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji - pregled stanja 1995. – 2025. i plan razvoja 2025. – 2030. // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2025. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2026/06/Mreza-narodnih-kniiznica-u-KKZ-pregled-1995.-2025.-i-plan-2025. -2030.pdf (30. 6. 2026.)

Narodne knjižnice : dokumenti. // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-maticna-sluzba/narodne-knjiznice/ (30. 6. 2026.)

Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji . // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović" Koprivnica, 2025. Dostupno na: https://www.knjiznica-koprivnica.hr/o-nama/odjeli-i-sluzbe/zupanijska-maticna-sluzba/narodne-knjiznice/ (30. 6. 2026.)

.